

Vestnik.

Naš rojak prof. Anton Bezenšek je povišan v službi in prestavljen na I. državni gimnazij v Sofiji. Deloval je celih 20 let kot profesor na gimnaziju »Aleksandra I.« v Plovdivu ter si pridobil zaslug kot pisatelj šolskih knjig v bolgarskem jeziku, kakor tudi kot predsednik »Plovdivskega pevskega društva«, ki ga je ustanovil in kateremu je bil predsednik 10 let. Kakor še pomnimo, je praznoval g. prof. Bezenšek lani ob tem času 25letnico svojega delovanja kot osnovatelj bolgarske stenografije na jako slovesen način. Letošnje povišanje v službi je smatrati kot priznanje kneževske vlade za njegovo mnogoletno neutrujeno delovanje v korist bratskega nam naroda bolgarskega. Čestitamo!

Bela žena. V Žalcu je umrla tovarišu Pristovšku soproga Amalija, v Tomišlju pa je umrla tovarišu Ivo Troštu soproga Rozalija. Naše iskreno sožalje!

„Slovenec“ laže. »Slovenec« piše: »Spominjamo na božični shod kranjskega učiteljstva, kjer so take ničle kakor Perko in Grmek sramotile vrlega učitelja Jakliča samo zato, ker stoji na krščanskem stališču.« To je gola laž! Jakliča ni nihče sramotil zaradi njegovega krščanskega stališča, ampak učiteljstvo je bilo ogorčeno zaradi Jakličevega protiučiteljskega stališča, ker ni privoščil v deželnem zboru vsemu kranjskemu učiteljstvu izboljšanje plač. Sicer pa ve »Slovenec« sam najbolj, na katerem stališču stoji največ — ničel. »Slovenec« ni daleč od tistega stališča.

Kaznovan nadškof. Sarajevski nadškof dr. Stadler, ki je vzgojil tudi ljubljanskega škofa Jegliča, je bil obsojen na 500 K globe, ker je krstil mohamedanca Simonoviča. Nadškofov tajnik Buljan pa je bil obsojen na 48 ur zavora.

Iz odbora družbe sv. Mohorja. Zaradi bolehnosti je iz odbora izstopil gosp. Šimen Janežič, ravnatelj in blagajnik, ki je 33 let deloval neumorno v korist Mohorjeve družbe in si je zanjo pridobil neminljivih zaslug. Na njegovo mesto je bil v odbor izvoljen odvetnik g. dr. Janko Brejc. Za podpredsednika je bil izvoljen g. kancelar Jan. Vidović, za blagajnika g. prof. Jos. Apih.

V pojasnilo. V 2. letošnji številki smo priobčili notico, kjer pravimo, da so ustanovili v Tolminu pevski klub, h kateremu je hotel pristopiti tudi okraj. šolski nadzornik Lasič. Klub pa da je njegov sprejem odklonil, ker je Lasič eden glavnih stebrov nemške kazine v Tolminu in ker so članice pevskega kluba tudi vrle in poštene učiteljice. K tej notici nam poročajo iz Tolmina: Koncem preteklega leta smo ustanovili v Tolminu pevski klub, h kateremu so pristopili tudi tri tukajšnje ggdč. učiteljice in štirje gg. učitelji. S sporazumljenjem kolegov in koleginj je povabil g. nadučitelj nadzornika Lasiča, naj pristopi h klubu. G. nadzornik pa je hvaležno odklonil vabilo z motivacijo, da noče pristopiti h klubu, ker sta v njem dve osebi, ki ne mara z njima občeovati. Tudi ni res, da je nadzornik Lasič član nemške kazine, ker je sploh ni v Tolminu. Nadzornik je bil član vseh narodnih društev, a je tudi izstopil iz vseh, ker je imel baje zato tehtne razloge. Največ zaslug si je pridobil za podružnico »Slov. plan. društva«, a je izstopil tudi iz te zaradi drugih oseb, ki ga ne morejo trpeti. Ako je občeoval z nekaterimi nemškimi inženjerji, ni še nemškutar. Učiteljstvo našega okraja živi s svojim nadzornikom v miru in slogi, ker občuje z njim kolegijalno in prijateljsko ter je sploh vnet za napredek šolstva.

V Borštu pri Trstu, koprski okraj, je razpisana služba podučiteljice na novorazširjeni dvorazrednici.

Lastna obsodba. Kakor čitamo v »Slovencu«, je izdal prof. A. Kržič knjižico »Kratka katehetika s praktičnimi pojasnili«. V oceni piše »Slovenec« doslovno: »... Odkar so Slomškove Drobince l. 1855. objavile »katehetiko«, ki jo je sestavil Jožef Rozman, takratni učitelj v bogoslovnici v Šentandražu na Koroškem, še ni prišla na svetlo knjiga, ki bi jo bolj potrebovali, kakor je ta, ki jo zgoraj omenjamo. Ne da se tajiti, da je zlasti zadnja leta katehetično slovstvo nekako zastalo. Ni čudal Druge

stvari, ideje, ki zanimajo najširšo javnost, so splavale v ospredje in tako je leglo v ozadje to, kar ne zadeva širokih slojev. A čas je, da se za katehetiko in katehezo, za to eminentno socialno delo, zavzemajo zopet vsi, ki so poklicani delovati na tem polju. V to svrhu je g. profesor A. Kržič z gori označeno knjigo v resnici novega olja prillil svetilnici katehetičnega delovanja. — Uverjeni smo, da bodo po njej segli ne le katehetje, ampak tudi učitelji... »To je bridka lastna obsodba! Od l. 1855., torej že petdeset let, uganjajo naši kateheti samo politiko, zakaj po jasnem »Slovenčevem« besedilu niso tekom pol stoletja storili ničesar za katehetično slovstvo! To je žalosten dokaz, da nimajo naši klerikalni politični pustolovci nobenega smisla za svoj pravi poklic, da jim je vzgoja mladine in lastna izobrazba deveta briga in da je le politično komedijantstvo njih glavni posel. Lepše in pravičnejše ni mogel »Slovenec« obsoditi najzvestejših svojih pristašev, tistih pristašev namreč, ki blatijo po klerikalnih časopisih delavno napredno učiteljstvo. Pol stoletja — izgubljenega! To je brezvestna lahkornost, ki je tako grda in brezprimerna, da jo je moral obsoditi celo — »Slovenec«! Priznati moramo odkritosrčno, da v tem primeru »Slovenec« ne laže. Ne verjamemo pa, da bi obrodila »Slovenčeva« obsodba dober sad. Dokler ne zapro cerkve političnim borbam in dokler se duhovščina ne posveti samo svojemu poklicu, toliko časa ostanejo tudi »Slovenčeve« obsodbe — glas vpijočega v puščavi.

Neumljiva prepoved. Prof. dr. Ozvald predava v goriški čitalnici o slovenski književnosti, oziroma o slovenskih pesnikih. Gojenke goriškega učiteljskega bi tudi rade poslušale ta instruktivna in zanimiva predavanja. Kakor pa poroča »Soča«, je pri konferenci izposloval ravnatelj Križnič, da ne smejo ukaželjne kandidatkinje k predavanju. Na plese smejo, k predavanju pa ne. Kdo ume to prepoved?!

Zopet cvetka z »Domoljubovega« gnojišča. Zadnji »Domoljub« pripoveduje, da je neka učiteljica nekje na deželi, pa ne na Vipavskem, sklenila, da bo ob nedeljah nadzorovala pri maši otroke, da se ne bodo nespodobno vedli. Pa kaj se zgodi? »Domoljub« pripoveduje: »Omenjena učiteljica dobi od svojega »naprednega« tovariša pismo, v katerem je stalo: »Vi delate nečast vsemu učiteljstvu, ker opravljate mežnarski posel.« Osel! Jaz pa mislim, da bi bilo edino le koristno za učitelja, ko bi prišel ob nedeljah v cerkev in pazil ondi na otroke, da se spodobno vedejo. Ljudstvo bi ga videlo v cerkvi, ljubilo bi ga in ga spoštovalo. Toda učitelja ni in otroci se vedo divje in surovo. In ljudstvo maje z glavo in si misli: Kaj takemu brezvercu naj povišajo plače, saj še tega ne zasluži, kar ima, saj nam ne bo drugega vzredil kot — divjake! Taka je ljudska sodba o učiteljih. Ljudstvo jih ne spoštuje, jih ne ljubi, liberalni velmožje so pa samo zato prijazni z njimi, ker jih rabijo pri volitvah za agitatorje. Oj, učitelji, tužna vam majka! Nobenega pravega prijatelja nimate. Pa prav sami ste si tega krivi. Zadnjič smo pisali, da se učitelji ne boje drugega kot nadzornika. Danes pa pristavimo, da je še nek drug mož, grozan in strašan, pred katerim trepetajo liberalni učitelji in ta je — o strah, o groza — mežnar! — Ta klerikalna »Domoljubova« prismsoda bi morala vedeti, da je le njegova krivda, ako se ne vedo otroci v cerkvi dostojno. Saj je vendar katehetova dolžnost, da dopove otrokom, kako se morajo vesti v cerkvi. Ako pa se niso duhovniki petdeset let brigali za verouk in ga po zatrdilu »Slovenca« samega zanemarjali do skrajnosti, potem ni čuda, da so ljudje v cerkvi divji, namesto da bi bili pobožni. Vipavski »Domoljubov« farizej bi moral vedeti, da ni učiteljeva niti učiteljičina dolžnost, da bi opravljala službo policaja. Nadzorujeta otroke le tedaj, kadar je šolska maša. O ostalem se ne izplača govoriti. Vipavski »Domoljubov« sušmar predobro pozna prislovico: »Kjer se povalja osel, tam pusti dlako.« In citirana rezanica nam pove, kdo jo je zagrešil. Le krepko naprej! To nam dela zabavo.

Zakon o regulaciji plač goriškega učiteljstva, ki ga je sprejel goriški dež. zbor v zadnjem zasedanju, je cesar sankcioniral.

„Rdeči prapor“ se bavi v zadnji številki s predlogom tovariša A. Grmka, ki ga je stavil na zadnjem občnem zboru »Deželnega učiteljskega društva«, da se zagotovi pri prihodnjih deželnozborskih volitvah siguren mandat učitelju. Odbor naj stopi v dogovor tudi s socialno demokracijo, da dobi učitelj eventualno mandat v Idriji. Predlog ni prišel na glasovanje, zato je razpravljanje o njem brezpomembno. No, »Rdeči prapor« je to vendar storil ter svetuje Grmku, naj ne deli medvedove kože, dokler še tiči medved v brlogu. Zakaj je stavil Grmek ta predlog, je jasno. Želi on in mnogo drugih, ki so z njim in z nami enih misli, da bi le učitelj poslanec v dež. zboru lahko zastopal koristi svojega stanu in koristi onih, ki so mu po brezpravnosti in po socialnih odnosih najbližji. Kdo so ti, ve vsak. Ta predlog ni bil stavljen kakoli osebi v prilog, temveč je izšel iz mišljenja, ki prošnja naše vrste. Vsaka oseba je tu popolnoma postranska stvar. Kdorkoli iz naše srede bi prišel do mandata, vsak bi zastopal interese tistih, ki so ga volili, a nikoli bi ne pozabil, da je učitelj naprednega mišljenja. Vzgojila sta nas trpljenje in boj, zato vemo, kako je treba služiti človeštvu, ako je za to dana prilika. Ali bi bilo mogoče nastopati proti delavstvu? — Po zatrdilu »Rdečega prapora« niso slovenski učitelji — odštevši maloštevilne izjeme — še nikjer pokazali delavcem toliko naklonjenosti, da bi jim morali to delavci vračati. Res! Učitelj-siromak, sam brezpraven tlačan in izkoriščen ne more naklonjenosti do delavstva kazati drugače, nego da mu vzgaja in uči otroke. Dasi je to učiteljeva dolžnost, je vendar pri izvrševanju te dolžnosti lepo to, da jo izvršuje učitelj napram delavskim otrokom s tem večjo ljubeznijo, s tem iskrenejšim srcem, čim večje je njegovo uboštvo, čim žalostnejši položaj je tistih, ki mu izročajo deco v vzgojo. Čeprav je to pristransko, a je vendar resnično, saj je to logična posledica naših socialnih razmer in zahteva čustva humanitete. Morda »Rdeči prapor« še ne ve, da zna tudi delavstvo — tudi socialnodemokracižno! — vračati tako učiteljevo delo z zahvalo, celo s solznimi očmi! Ako tega še ne ve, naj se informuje tam, kjer žive otroci delavcev. Taka je dandanes naklonjenost učiteljstva do delavcev. A že taka naklonjenost ni vredna — graje.

Ciril-Metodova družba. Iz koledarja Ciril-Metodove družbe je razvidno, da je v odborih njenih podružnic

na Kranjskem	23	duhovnikov	31	učiteljev
» Štajerskem	21	»	28	»
» Koroškem	12	»	—	»
» Primorskem	12	»	10	»
» Tržaškem	—	»	1	»
v Istri	—	»	—	učiteljev.

Vseh duhovnikov-odbornikov je 68, učiteljev-odbornikov pa 70. Več vneme do družbe je torej med učiteljstvom, ki pa vkljub temu nima svojega zastopnika v glavnem odboru šolske družbe.

Koliko plačujejo posamezne dežele direktnik državnih davkov? Predarelsko z 129.816 prebivalci plačuje 1.119.500 kron, Trst in okolica z 193.247 prebivalci 5.813.600 K, Solnograško z 193.247 prebivalci 2.445.200 K, Gorica in Gradiška z 232.388 prebivalci 1.457.900 K, Istra z 344.173 prebivalci 1.652.600 K, Dalmacija z 501.907 prebivalci 1.812.200 K, Kranjska z 508.348 prebivalci 3.951.300 K, Slezija z 608.918 prebivalci 6.422.500 K, Bukovina z 729.855 preb. 3.225.100 K, Gorenj. Avstrijsko z 809.918 prebivalci 9.972.000 K, Tirolsko z 850.062 prebivalci 6.915.200 K, Štajersko z 1.256.058 prebivalci 15.226.000 K, Moravsko z 2.435.012 preb. 26.346.700 K, Niže Avstrijsko z 3.086.382 prebivalci 11.186.600 K, Češko z 6.318.639 prebivalci 70.566.000 K, Galicija z 7.259.512 preb. 28.936.000 K.

Prvi stan — delavski. Navadno se trdi, da je kmetijski stan prvi, ne le v deželi, ampak v celi državi. Če pa pomislimo, da premožni kmet navadno sam le malo dela ter delo na polju in v hlevu napravijo večina hlapci in dekle — toraj delavci, potem pridemo do zaključka, da je prvi stan — delavski stan, in sicer ne le v mestih ampak tudi na kmetih.

Zdravnikov v Avstriji je bilo 1. januarja letošnjega leta 11.764, za dva manj kakor leta 1904. Šolskih zdravnikov ni v Avstriji. Za to naša slavna učna uprava nima smisla.

Südmarka društvo za ponemčevanje, je imelo preteklo leto 97.935 K dohodkov, za 49.846 K več nego leta 1904.

Koliko imajo vladarji plače. Civilna lista avstrijskega cesarja znaša na leto 22 milijonov kron, pruskega kralja 15 milijonov mark (pruski kralj nima kot nemški cesar nikake civilne liste), angleškega kralja 243.000 funtov šterlingov — 13 milijonov kron, italijanskega kralja 16 milijonov kron, ruskega carja 13 milijonov rubljev. Predsednik francoske republike ima na leto 1.200.000 frankov plače in 700.000 frankov za reprezentacijske in potne stroške.

Kako dolgo žive rastline in drevesa? Na to vprašanje odgovarja »Semaine Horticole«: Najkrajši čas žive jablane, od katerih žive nekatere vrste samo 40 let dočim živi n. pr. bršljan do 450 let, javor 500, breza 600, pomaranča 620, cipresa do 800, platana in lipa 1000 let, jelka 1200, hrast 1500 let. Cedra živi tudi do 2000 let. V Kaliforniji so drevesa ki so stara celo 5000 let.

Razgled po šolskem svetu.

— **Koroško slovensko šolstvo.** Za šolo v Št. Rupertu pri Velikovu so darovali razni dobrotniki in prijatelji za božičnico 1160 K in mnogo darov v blagu. — Pri zgradbi narodne šole v Št. Jakobu v Rožu so že začeli s prvim delom. Dovažajo že kamen, pesek in les. Manjka pa še mnogo denarja.

— **Po nedolžnem obsojen profesor.** Profesor na mornarski šoli v Kotoru M. Radulović, je bil radi nekega nenravnega čina, ki ga je baje zakrivil, obsojen na petmesečno ječo; obenem je tudi izgubil službo. Ko je kazen prestal, se mu je posrečilo dokazati svojo nedolžnost. Za to so mu zopet vrnili naslov profesorja in mu priznali pokojnine 4000 kron in odškodnine 60.000 K za po nedolžnem prebito kazni.

— **Cerkveni muzej** namerava ustanoviti v Sofiji bolgarski minister za uk in bogočastje Šišmanov.

— **Plača učiteljstva v Bosni.** Temeljna plača učiteljstva v Bosni znaša 1000 K, ki se povzra vsakih pet let za 100 K, tako da naraste v 35 letih na 1700 K. Ni torej čuda, da se zavzema tudi bosensko učiteljstvo za zvišanje svojih službenih prejemkov.

— **Srbsko učiteljstvo.** Na Srbskem je 1364 učiteljev in 875 učiteljic. V letu 1906. prejema učiteljstvo tako plačo: 261 učiteljev po 600 dinarov, 101 po 800, 150 po 1050, 377 po 1350, 275 po 1700, 96 po 2100, 62 po 2550, 32 po 2800, 23 po 3300 in 1 ima 3600 dinarov. Učiteljice imajo: 32 po 600, 190 po 800, 270 po 1050, 200 po 1300, 102 po 1600, 50 po 1900, 25 po 2200 in 8 po 2550 dinarov. V šolske namene je določenih 27% davka.

— **Učiteljsko društvo na Bavarskem** šteje 18.070 članov. Podporna zaloga ima 200.000 mark, a sirotinski fond 1 in pol milijona mark. Iz tega so izplačali 77.000 mark podpor.

Listnica uredništva.

Zaradi tesnega prostora smo morali odložiti več spisov. Ako dobi današnji uvodni članek dovoljen odziv, bomo lahko vedno dodajali priloge, da ne zastaja gradivo. Sicer ni mogoče. — G. Janko Leban na Trebelnem: Izjavljamo, da niste v nikakršni zvezi z notico o učitelju, ki nam ni na čast; torej omenjene notice v lanskem letniku tudi niste pisali.

Upravništvo „Zvončka“

proda več lepih

klišejev po nizki cen.

Upravništvo „ZVONČKA“

Ljubljana, Rimska cesta št. 7.